

ERNEST REIG, ECONOMISTA

Text: JORDI SEBASTIÀ / Fotos: RAFA GIL

"Maastricht no resoldrà l'atur"

Ernest Reig, premi Catalunya d'economia, catedràtic d'economia aplicada de la Universitat de València i director general d'Economia, entre 1991 i 1995, del govern autonòmic socialista, parla de la necessitat d'adaptar-se a les noves tendències mundials.

Vostè ha treballat d'investigador, de docent i també ha participat en l'administració, quin aspecte li agrada més?

—Totes tres faenes tenen en comú l'interès per l'economia i per la utilitat que puga tenir a l'hora de resoldre els problemes de la societat. Jo em trobe més a pler en la meua tasca de professor universitari. Els quatre anys que vaig estar en la Direcció General d'Economia, vaig considerar que eren un parèntesi en la meua línia general d'investigador.

—El fet d'haver acceptat el càrrec era una manera de demostrar que la investigació de la universitat es pot aplicar a l'economia real?

—És molt interessant per a un economista que treballa en la universitat de fer l'experiència de passar uns anys en l'administració pública, en un lloc on s'han de prendre decisions perquè tens una visió més rica de la realitat social i això et permet de relativitzar moltes coses. També et serveix per valorar què es fa dins la universitat, perquè sense els criteris teòrics que et dona la investigació ens hauríem de guiar per un pur empirisme.

—Per cert, existeix la connexió entre la universitat i l'administració?

—D'existir, existeix, però és absolutament insuficient. Ambdues es necessiten. No és bo per a la universitat de desconèixer tot el camí que ha de recórrer un projecte teòric d'aplicació econòmica fins que no arriba a ser real; generalment és un trajecte molt llarg i amb moltes dificultats. L'administració encarrega

treballs i estudis, però té una gran informació i molt ben organitzada, que podria utilitzar-se per fer uns estudis més complets. Jo en destacaria, això no obstant, algunes iniciatives, com ara la creació de l'Institut Valencià d'Investigacions Econòmiques

—Vostè ha estudiat d'una manera molt exhaustiva l'economia valenciana i la catalana.

—Sobretot la valenciana.

—Existeix això que en diuen el corredor mediterrani?

—Jo diria que existeix i, a més, crec que és l'únic eix econòmic que hi ha en l'economia espanyola. Des de la frontera francesa fins a Múrcia hi ha una certa continuïtat en el pla de l'activitat econòmica i una sèrie de característiques estructurals comunes i un nivell d'intercanvis de mercaderies molt dens, i això es complementa amb una gran quantitat de nuclis poblacionals al llarg de la costa. En conjunt hi ha un gran flux d'activitat i, sobretot, de transport per carretera que justifica que parlem d'un eix, cosa que no es dona en alguns altres llocs, com la cornisa cantàbrica, que és una denominació geogràfica, però que no té un intercanvi econòmic que ens permeta parlar d'un eix, com tampoc no hi ha raons suficients per a parlar de

"L'eix mediterrani és l'únic eix econòmic que hi ha en l'economia espanyola. Des de la frontera francesa fins a Múrcia hi ha una continuïtat en el pla de l'activitat econòmica que justifica que parlem d'un eix."

l'eix Madrid-Andalusia occidental, tot i que, si s'hi creen noves infraestructures, podria configurar-se aquest eix.

—En alguna ocasió li he llegit que la projecció internacional del País Valencià era escassa, i que només n'era coneguda la Fira de València, però, en canvi, els tòpics diuen que els valencians expor-

tem molt i que som presents, de fa molt, en Europa.

—És cert que s'exporta molt, però la nostra capacitat de donar una imatge col·lectiva és molt poc nítida. Ens hem destacat, al principi, per l'exportació de taronges i després per l'exportació industrial, i això continua, però ara també són exportadores unes regions que no ho eren. Quan l'economia espanyola era molt tancada a l'exterior la valenciana tenia un paper estratègic que ara ja no té.

—Catalunya té una imatge nítida en l'exterior?

—Molt més definida. L'operació dels jocs olímpics per exemple, va ser una operació com diuen els saxons de *to put on the map*, de situar en el mapa Barcelona i Catalunya. Per raons de demografia i, òbviament per raons polítiques, nosaltres no som capaços de donar una imatge clara de poble valencià, de País Valencià. Algunes institucions fan el seu paper, com la Fira o el port de València, però la imatge no és clara, ni tan sols en el context espanyol; una prova n'és l'ús constant del terme Levante en la televisió espanyola.

—Pareix que al final arribarem a Maastricht, però això no resoldrà l'atur ni canviarà la sensació generalitzada que l'estat del benestar perilla.

—Són qüestions independents. Les condicions de Maastricht van en la direcció de crear estabilitat econòmica en termes de preus i una moneda única, i els problemes del treball no hi apareixen. Europa i Espanya tenen problemes d'atur que comencen molt abans de Maastricht, els anys 70, i jo crec que els acords ens ajudaran a tenir una economia més estable, però no resoldran el problema de l'atur, encara que tampoc no seran negatius.

—Amb tot, un dels criteris d'accés a Maastricht és la baixa del dèficit públic, i això implica, gairebé sempre, retallar despeses socials.

—Quan es fan anàlisis en aquest camp moltes persones treballen amb categories del que jo anomeno keynesianisme vulgar, perquè Keynes va fer propostes molt vàlides per a les economies industrials dels anys 50, i les condicions han canviat molt. Per dir-ho clar, Keynes no va afirmar mai que fóra progressiu tenir sempre dèficit pressupostari, sinó que el dèficit podia ser útil, i això donava entenent que havia d'alternar amb èpoques de manca de dèficit; però el que tenim a Europa és un dèficit crònic de fa vint anys i això s'ha d'estabilitzar. Crec que és un bon criteri, entre més coses, perquè la càrrega del deute és tan forta que podria acabar impedit de fer més coses.

—Ha esmentat Keynes, que pareix un autor molt desprestigiats. Les seues recomanacions sobre la intervenció necessària de l'estat en l'economia pareix que no tenen molts adeptes i que s'imposa una onada més neoliberal entre els economistes.

—Keynes, com tots els intel·lectuals brillants, féu grans aportacions, però per a les seues circumstàncies. Moltes de les seues recomanacions han produït efectes que ell no esperava. La inflació no era un problema important quan ell va escriure, però sí que ho va ser durant els anys 80. Respecte al neoliberalisme, jo crec que només uns pocs economistes molt conservadors creuen que l'estat no ha d'intervenir en l'economia, perquè els tipus de distribució de la renda que resulten en una societat regida únicament pel mercat són molt injustos. És per això que calen polítiques socials.

—En alguna ocasió ha dit que les administracions perden capacitat d'intervenir en l'economia. Tenint en compte que són els instruments que representen els ciutadans, no hi ha perill que aquesta independència respecte al poder polític produeixca un dèficit democràtic? Els bancs centrals, per exemple, ja no tenen control polític.

—Això pot ser preocupant, hi estic d'acord. Europa es va fent sobre una integració econòmica i comercial que no ha creat les infraestructures polítiques per a governar aquesta gran societat europea, i crec que no ho ha fet perquè els plantejaments de cada estat són molt diversos, i tots han funcionat amb el mínim comú denominador de la integració econòmica.

L'autonomia del banc central europeu imita la del Bundesbank, que tenia per missió d'estabilitzar la moneda, i va reeixir-ni. Pels alemanys la inflació és molt preocupant, perquè la superinflació dels anys 20 va arruïnar molta gent i va crear unes condicions socials molt favorables al nazisme, i això pesa molt en la consciència històrica alemanya que prefereix no controlar el seu banc en canvi de tenir aquesta

estabilitat. Doncs bé, això, ho han imitat els altres països europeus i també el Banc Central Europeu.

—Hem parlat de l'atur, l'atur és conjuntural o ha vingut per quedar-se?

—L'atur no és un fenomen aïllat, és el resultat d'un context que l'origina. Societats tan industrialitzades com Europa, o més, com els EUA o el Japó, gairebé no en tenen. En Europa és un problema molt important, però jo no crec que haja de ser per sempre, crec que les normatives legals canviaran i també les economies, i això anirà resolent el problema, tot i que no serà fàcil. La societat europea s'ha oposat al fet que la desigualtat de salaris provocara desigualtats socials excessives i per això no hi ha un gran ventall salarial, però els treballadors amb un nivell de qualificació baix, i per tant amb baixos nivells de productivitat, s'han trobat fora del mercat perquè contractar-los era molt car. La política tenia bones intencions, però ha creat atur. Als EUA aquestes persones tenen faena,

"No crec que la jornada de trenta-cinc hores siga un element decisiu a l'hora de crear treball; pot ajudar-hi, però, si s'imposa, pot tenir conseqüències sorprenents i no sempre positives."

però mal remunerada. Ací tenim parats i allà treballadors pobres. Cap de les dues coses no és adequada, però es poden entendre en el context de cada societat. Jo crec que caldria gastar més diners en la formació activa i menys en la política passiva de subsidiar l'atur.

—*Mesures com la jornada de trenta-cinc hores són el principi d'una nova interpretació sobre el que ha de ser el treball?*

—No crec que siguem un element decisiu per a crear treball, poden ajudar-hi; però, si aquesta s'imposa, pot tenir conseqüències sorprenents i no sempre positives: un treballador que puga treballar només unes poques hores i necessite més diners, buscarà solucions en l'economia submergida, per exemple. A més, si es manté el salari i baixen les hores, el salari per hora puja i no sé com això pot servir per crear treball. El tema és molt complex.

—*Algunes veus crítiques contra la ciència econòmica acusen els economistes d'haver deixat fora del sistema econòmic qüestions clau per al benestar, com ara l'ecologia.*

—Jo crec que els temes ecològics han entrat amb molta força en el món econòmic, i ara hi ha molta literatura sobre la manera d'aconseguir que allò que anomenem "externalitats negatives", els residus, puguen ser interioritzats per les mateixes empreses. Molts treballs plantegen com les empreses poden avaluar en els seus costos les agressions al medi. Però també és cert que l'economia treballa amb uns models que simplifiquen la realitat, com totes les ciències, perquè la realitat és molt diversa.

—*Cap economista no va preveure la fallida dels "dracs asiàtics". Hi ha autors que diuen que si els economistes foren com els metges i hagueren de pagar pels seus errors diagnòstics foren tots a la presó.*

—La veritat és que la capacitat de predicció dels economistes és gairebé nul·la. Resulta divertit, per

—**L'economia valenciana podrà sobreviure amb els seus esquemes tradicionals dins la Unió Europea?**

—**Caldrà canviar-hi moltes coses. Dins la unió monetària, l'instrument de la devaluació desapareixerà i, per tant, o adquirim la capacitat de ser flexibles, d'adaptar-nos a les necessitats canviants de la demanda i de l'economia, o tindrem més atur. Tant en l'agricultura com en la indústria cal un augment de dimensió i un esforç important en formació.**

del segle XXI. Per als uns serà la panacea per a exportar el benestar al tercer món, però per als altres significarà, ben altrament, l'exportació de la inseguret i la falta de protecció dels treballadors en els països d'Europa. Què n'opina?

—Jo crec que la mundialització implica desafiaments, però no l'hem de veure amb una visió apocalíptica. Entre més coses, perquè és la primera oportunitat que tenen molts habitants del planeta d'aconseguir uns bons nivells de benestar. Seria molt cínic que hi haguera un discurs públic d'ajuda al tercer món i que, d'una altra banda, se'ls tancara la possibilitat d'exportar els seus productes als mercats del primer món que és la seua basa principal de desenvolupament. Adaptar-nos a aquest nou món implica especialitzar-se, que és la tendència normal d'una economia oberta, i cal recordar que el procés d'obertura ha coincidit amb el període més productiu de la història humana.

exemple, de mirar les prediccions que es van fer només fa dos anys, comparar-les amb la realitat i comprovar que no tenen res a veure. Però en el cas del sud-est asiàtic més que un problema de predicció ha estat un problema de falta de regulació. Els bancs centrals d'aquells països no han complert la seua funció. Han permès al sistema financer privat d'assumir uns riscos excessius i excessivament concentrats en empreses que s'havien llançat a un procés d'expansió poc meditat. Hi ha hagut una certa connivència entre el poder polític i els grans conglomerats industrials. Aquestes empreses s'han endeutat excessivament i amb molt de risc pensant que en última instància l'estat seria la garantia. També hi ha una certa miopia d'institucions com el Fons Monetari Internacional, que no s'ha volgut assabentar a temps de la situació, i fa tot just uns mesos encara presentava uns informes molt positius.

—*Tothom parla de la globalització de l'economia com del desafiament*

